

درجه

شناسایی ۴ هزار دانش آموز با رفتارهای مخاطره‌آمیز

● مدیر کل دفتر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی وزارت آموزش‌وپروورش از راه‌اندازی سامانه مراقبت خبر داد و گفت: سال گذشته چهار هزار دانش‌آموز که رفتارهای پرخطر داشتند شناسایی شدند.
نادر منصوریکیایی درباره آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان اظهار کرد: برای شناسایی آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان سامان‌های سامانه‌ای به نشانی www.moraghebat.medu.ir در وزارت آموزش و پرورش راه‌اندازی کرده‌ایم. وی افزود: تمام مدارس کشور به این سامانه متصل هستند و با آغاز سال تحصیلی فاز اصلی سامانه آغازبه‌کار کرد. در سامانه مراقبت آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد، خودزنی، خودکشی و دیگر آسیب‌ها به‌صورت پرسش از مدیران ذکر شده است تا آنان درباره آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان پاسخ دهند.
سؤال‌ها دو دسته است که دسته نخست به وضعیت خطرپذیری مدارس کشور می‌پردازد و دسته دوم نیز فراوانی وضعیت رفتارهای پرخطر را ارزیابی می‌کند.

ترک پست تمامی بازنشستگان شاغل

● **فارس:** رئیس سازمان بازرسی کل کشور گفت: تاجایی‌که ما اطلاع داریم در مهلت تعیین‌شده از سوی سازمان بازرسی کل کشور تمامی افراد شمول قانون «ممنوعیت به‌کارگیری بازنشستگان» ترک پست کرده‌اند. ناصر سراج درباره بازنشستگان شاسل در دستگاه‌های دولتی اظهار کرد: ممکن است افرادی باشند که مسئولیتی را بر عهده دارند و باید آن را به اتمام برسانند، اما موردی نداشته‌ایم که رسماً از اجرای قانون استنکاف کرده باشد.

شیوه‌نامه‌ای برای تسهیل حضور زنان در ورزشگاه‌ها

● **مهر:** معاون رئیس‌جمهوری در امور زنان و خانواده‌ها گفت: برای حضور زنان در ورزشگاه‌ها شیوه‌نامه‌ای تهیه شده است تا شرایط برای حضور زنان در ورزشگاه‌ها تسهیل و این موضوع امکان‌پذیر شود. معصومه ابتکار پس از پایان بازی تیم ملی فوتبال زنان ایران و ایتالیا گفت: برای حضور زنان در ورزشگاه‌ها چارچوب و تدابیری لازم است. زنان در گذشته در شهرستان‌ها در سالن‌های ورزشی حضور داشتند، اما ما باید برای حضور آنها در ورزشگاه‌ها چاره‌اندیشی کنیم. نگرانی‌ها بیشتر برای تصویربرداری و عکس‌برداری از بازی بود. ما باید قدم به قدم به جلو حرکت کنیم و نباید از این بابت نگرانی وجود داشته باشد. مهم این است که با سیاست جلو برویم. معاون امور زنان و خانواده رئیس‌جمهوری ادامه داد: نگران نباشید، مهم این است که با سیاست گام برداریم و در چارچوب‌ها، موازین و مقررات پیش برویم. مسابقه جمعه نیز مسابقه خوبی بود و دستاورد خوبی برای تیم ملی فوتبال زنان داشت.

انجام واکسیناسیون کزاز برای مصدومان زلزله

● **ایرنا:** رئیس مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از انجام واکسیناسیون کزاز برای تمام مجروحان زلزله غرب کشور و تامین داروهای مورد نیاز بیماری‌های واگیر خبر داد.
دکتر محمدمهدی گوپا ضمن اعلام این خبر اظهار کرد: نظام مراقبت سندرمدیک برای گزارش‌دهی بیماری‌های اسهالی و تنفسی و گزارش‌دهی فوری از مناطق زلزله‌زده غرب برقرار شده است. وی افزود: واکسیناسیون کزاز برای تمامی مجروحان، ترمیم سریع واکسن‌های آسیب‌دیده و جایگزینی آنها، تهیه دستورالعمل‌های مربوط به پیشگیری از سرمازدگی، تهیه دستورالعمل‌های پیشگیری از آتش‌شوزی داخل چادرها، تامین داروهای مورد نیاز برای درمان بیماری‌های واگیر، اعزام تیم‌های ارزیابی سریع بیماری‌ها که از ابتدای زلزله تاکنون در محل مستقر هستند، سایر اقدامات مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر در این زمینه بوده است. وی در پایان از اعزام متناوب مدیران این حوزه به مناطق زلزله‌زده غرب برای بررسی میدانی حادثه در مأموریت‌های مختلف خبر داد.

دومین همایش «محمد(ص) سفیر آشتی» برگزار شد

● دومین همایش بزرگ «محمد(ص) سفیر آشتی» با هدف تبیین رسالت رحمانی پیامبر مکرم اسلام روز گذشته، شنبه چهارم آذر ساعت ۱۹:۳۰ در مرکز همایش‌های برج میلاد به همت دارالقرآن مصطفی(ص) برگزار شد. سخنرانان اصلی این همایش معصومه ابتکار، محمود ویسی، آیت‌الله محمدعلی ایززی، جلیل بهرامی‌نیا و محسن هاشمی‌رفسنجانی بودند. همچنین در این برنامه گروه‌های سرود در وصف پیامبر(ص) اجراهای متنوعی داشتند. گفتنی است این همایش سال گذشته برای اولین‌بار در ۱۷ ربیع‌الاول با سخنرانی علی مطهری، مصطفی کوکبایان، مصطفی اربابی و محمود ویسی از علمای اهل سنت برگزار شد.

بررسی شیوه دفن کشته‌شدگان زلزله در گفت‌وگو با رئیس دادگستری و رئیس سازمان پزشکی قانونی کرمانشاه

دفن بدون مجوز از اعلام تا تکذیب

شهرازاد همتی

هم در شریعت ما ماندن میت جایز نیست و هم دیدن این جنازه‌های افتاده در گوشه خیابان، امانشان را می‌برد. شرایط شهر عادی نیست که جنازه را در بیمارستان و سردخانه نگه دارند». او اضافه می‌کند: «شاید در میان اقوام و آشنایان فردی را داشته باشید که در بیمارستان فوت کرده باشد، همه تلاشتان را می‌کنید که جسد را از بیمارستان بیرون بکشید و زودتر دفنش کنید. همه می‌خواهند این ماجرا تمام شود. داشتن جنازه‌ای روی دست، از نظر روانی بسیار آسیب‌رسان است. مثال دیگر برای کسانی است که عزیزانشان را باید کالبدشکافی کنند؛ کمتر آدمی است که بپذیرد عزیزش کالبدشکافی شود. خب شما همه اینها را در زلزله در نظر بگیرید. یک نفر همه خانواده‌اش را که هیچ، خانه و کاشانه‌اش را نیز از دست می‌دهد. انکار دفن بدون مجوز خاصیت اتفاقات این چنینی است».

مطابق آمار رسمی زلزله بم که در سال ۱۳۸۲ رخ داد، این‌زمین‌لرزه ۲۶هزارو ۲۷۱ کشته، ۳۰ هزار مجروح و بیش از صد هزار نفر بی‌خانمان به‌جای گذاشت. یک متخصص پزشکی قانونی در بم که ترجیح می‌دهد نامش منتشر نشود، در گفت‌وگو با «شرق» عنوان می‌کند در زمان زلزله بم، بیش از هزارو ۵۰۰ نفر بدون مجوز دفن شده‌اند؛ چون تعداد کشته‌ها بسیار زیاد بود و بعد از مدتی بوی تعفن اجساد دفن‌نشده، شهر را دربر گرفت.

مقیاس کشته‌های زلزله کرمانشاه در مقایسه با زلزله بم و ورززان زیاد نیست؛ اما در هر صورت و در هر شرایطی، دفن غیرقانونی میت برای خانواده و خود میت آثار قانونی زیادی در پی دارد. پرداخت بیمه، ارث و اتفاقاتی از این نظیر در دفن بدون مجوز از نظرها نهان می‌ماند و مرگ بدون مجوز در هیچ‌کجا ثبت نمی‌شود و همین باعث می‌شود آمار دقیقی از میزان کشته‌های واقعه‌ای این چنینی به دست نیاد.

دکتر محمدرضا عدالتخواه، رئیس کل دادگستری استان کرمانشاه، در گفت‌وگو با «شرق» با تکذیب هرگونه آمار ارائه‌شده درباره دفن کشته‌شده‌های زلزله کرمانشاه، می‌گوید: «تعداد محدودی از قربانیان زلزله بدون مجوز دفن شده‌اند و من اعلام تعداد ۱۵۰ نفر دفن بدون مجوز را تکذیب می‌کنم. بگذارید یک مسئله را برایتان توضیح بدهم، در زلزله اخیر بیش از هزارو ۹۰۰ روستا تخریب شد. اینها روستاهایی هستند که برخلاف سرپل ذهاب، ثلاث باباجانی، مه‌ران و قصرشیرین، حتی اسمشان را هم نشنیده‌اید و رهبر انقلاب نیز از بعضی از این روستاها بازدید کرده‌اند. مسئله اینجاست که در شرایط عادی و بدون ترافیک این روستاها حداقل یک ساعت‌ونیم با شهر فاصله دارند. فرض کنید فرد جسد فرزندش را در گوشه خیابان می‌بیند، این روستا هم تا مرکز شهرستان فاصله زیادی دارد در فرهنگ بومی این منطقه اصلا و ابدانگهداشتن جسد جایز نیست. آنها می‌گویند در اولین قدم باید جسد دفن شود و هیچ‌کس نمی‌تواند جلوی آنها را بگیرد». او افزود: «منتها به‌مرور توسط پزشکی قانونی اقداماتی در حال برنامه‌ریزی است. ما هیئتی را تعیین کرده‌ایم، متشکل از مامور ثبت احوال، دادستانی و پزشکی قانونی. این افراد تمام بیمارستان‌هایی را که مجروحان زلزله

●

توافق نهایی شهرداری و بنیاد مستضعفان

شهردار تهران: پلاسکوی جدید را می‌سازیم

شهردار تهران

نهاد اسناد درخواست دستور نقشه و پروانه ساخت، تخریب، کوبرداری، مطالعات مکانیک خاک و تجهیز کارگاه را منتشر کرد؛ نامه‌هایی خطاب به شهردار سابق منطقه ۱۲ که از او خواسته شده بود مجوزهای لازم را برای شروع فعالیت ساخت‌وساز در این محل صادر کند. بااین‌حال شهردار منطقه ۱۲ که این نامه‌ها خطاب به او نوشته شده بود، کمی بعد تغییر کرد و همه منتظر بودند که تصمیم شهردار جدید دراین‌باره چه خواهد بود. با خبری که روز گذشته نجفی اعلام کرد به نظر می‌رسد تصمیم جمعی برای ساخت پلاسکوی

نهاد اسناد درخواست دستور نقشه و پروانه ساخت،

تخریب، کوبرداری، مطالعات مکانیک خاک و تجهیز کارگاه را منتشر کرد؛ نامه‌هایی خطاب به شهردار سابق منطقه ۱۲ که از او خواسته شده بود مجوزهای لازم را برای شروع فعالیت ساخت‌وساز در این محل صادر کند. بااین‌حال شهردار منطقه ۱۲ که این نامه‌ها خطاب به او نوشته شده بود، کمی بعد تغییر کرد و همه منتظر بودند که تصمیم شهردار جدید دراین‌باره چه بنای جدید در این محل خبر داده بود. براساس خبری که سایت خبری بنیاد مستضعفان منتشر کرد، این ساخت این بنا را آغاز کند».

هشدار درباره عوارض مخدري به نام «دستمال»

هم در شریعت ما ماندن میت جایز نیست و هم دیدن این جنازه‌های افتاده در گوشه خیابان، امانشان را می‌برد. شرایط شهر عادی نیست که جنازه را در بیمارستان و سردخانه نگه دارند». او اضافه می‌کند: «شاید در میان اقوام و آشنایان فردی را داشته باشید که در بیمارستان فوت کرده باشد، همه تلاشتان را می‌کنید که جسد را از بیمارستان بیرون بکشید و زودتر دفنش کنید. همه می‌خواهند این ماجرا تمام شود. داشتن جنازه‌ای روی دست، از نظر روانی بسیار آسیب‌رسان است. مثال دیگر برای کسانی است که عزیزانشان را باید کالبدشکافی کنند؛ کمتر آدمی است که بپذیرد عزیزش کالبدشکافی شود. خب شما همه اینها را در زلزله در نظر بگیرید. یک نفر همه خانواده‌اش را که هیچ، خانه و کاشانه‌اش را نیز از دست می‌دهد. انکار دفن بدون مجوز خاصیت اتفاقات این چنینی است».

مطابق آمار رسمی زلزله بم که در سال ۱۳۸۲ رخ داد، این‌زمین‌لرزه ۲۶هزارو ۲۷۱ کشته، ۳۰ هزار مجروح و بیش از صد هزار نفر بی‌خانمان به‌جای گذاشت. یک متخصص پزشکی قانونی در بم که ترجیح می‌دهد نامش منتشر نشود، در گفت‌وگو با «شرق» عنوان می‌کند در زمان زلزله بم، بیش از هزارو ۵۰۰ نفر بدون مجوز دفن شده‌اند؛ چون تعداد کشته‌ها بسیار زیاد بود و بعد از مدتی بوی تعفن اجساد دفن‌نشده، شهر را دربر گرفت.

مقیاس کشته‌های زلزله کرمانشاه در مقایسه با زلزله بم و ورززان زیاد نیست؛ اما در هر صورت و در هر شرایطی، دفن غیرقانونی میت برای خانواده و خود میت آثار قانونی زیادی در پی دارد. پرداخت بیمه، ارث و اتفاقاتی از این نظیر در دفن بدون مجوز از نظرها نهان می‌ماند و مرگ بدون مجوز در هیچ‌کجا ثبت نمی‌شود و همین باعث می‌شود آمار دقیقی از میزان کشته‌های واقعه‌ای این چنینی به دست نیاد.

دکتر محمدرضا عدالتخواه، رئیس کل دادگستری استان کرمانشاه، در گفت‌وگو با «شرق» با تکذیب هرگونه آمار ارائه‌شده درباره دفن کشته‌شده‌های زلزله کرمانشاه، می‌گوید: «تعداد محدودی از قربانیان زلزله بدون مجوز دفن شده‌اند و من اعلام تعداد ۱۵۰ نفر دفن بدون مجوز را تکذیب می‌کنم. بگذارید یک مسئله را برایتان توضیح بدهم، در زلزله اخیر بیش از هزارو ۹۰۰ روستا تخریب شد. اینها روستاهایی هستند که برخلاف سرپل ذهاب، ثلاث باباجانی، مه‌ران و قصرشیرین، حتی اسمشان را هم نشنیده‌اید و رهبر انقلاب نیز از بعضی از این روستاها بازدید کرده‌اند. مسئله اینجاست که در شرایط عادی و بدون ترافیک این روستاها حداقل یک ساعت‌ونیم با شهر فاصله دارند. فرض کنید فرد جسد فرزندش را در گوشه خیابان می‌بیند، این روستا هم تا مرکز شهرستان فاصله زیادی دارد در فرهنگ بومی این منطقه اصلا و ابدانگهداشتن جسد جایز نیست. آنها می‌گویند در اولین قدم باید جسد دفن شود و هیچ‌کس نمی‌تواند جلوی آنها را بگیرد». او افزود: «منتها به‌مرور توسط پزشکی قانونی اقداماتی در حال برنامه‌ریزی است. ما هیئتی را تعیین کرده‌ایم، متشکل از مامور ثبت احوال، دادستانی و پزشکی قانونی. این افراد تمام بیمارستان‌هایی را که مجروحان زلزله

بررسی شیوه دفن کشته‌شدگان زلزله در گفت‌وگو با رئیس دادگستری و رئیس سازمان پزشکی قانونی کرمانشاه

دفن بدون مجوز از اعلام تا تکذیب

شهرازاد همتی

در آنها مستقر هستند، بررسی می‌کنند. برای روستاها نیز توسط دانشگاه علوم پزشکی جلسه‌ای گذاشته‌ایم، چون هر روستای یک خانه بهداشت دارد بعد آن خانه بهداشت، اسامی فرد فرد روستا را دارد، از آن طریق ما آخرین آمار دقیق را به دست می‌آوریم. تا این لحظه ۴۵۶ نفر فوت شده‌اند و قطعاً آمار ما خیلی جابه‌جا نخواهند شد. خوشبختانه خانواری نیست که به‌کل از بین رفته باشد و کسی نباشد که آمار آن خانواده را بدهد. اینجا شرایط عادی نیست، فرد جنازه نوزادش را در آغوش دارد، با آن جنازه چه‌کار کند؟ خودش هم چند روز طول می‌کشد که خدمات بگیرد. آیا درست است که آن جنازه را نگه دارند تا عفونت و بیماری ایجاد کند؟» عدالتخواه در پایان خاطرنشان کرد: «هیچ آمار دقیقی از میزان دفن‌های بدون مجوز وجود ندارد. آمار یعنی گرفتن و جستار دقیق اطلاعات خانه‌به‌خانه. این اتفاقات هنوز در زلزله نیفتاده است».

همچنین آرتین کمالی، رئیس سازمان پزشکی قانونی استان کرمانشاه، به «شرق» می‌گوید: «من خودم متخصص پزشکی قانونی هستم، در سیستم بحرانی مینا بر این است که افراد معاینه می‌شوند، تمام اطلاعات آنها ثبت و به خانواده آنها گفته می‌شود که جنازه را دفن کنید و بعد برای گرفتن مجوز بایید. خیلی از افرادی که گفته می‌شود بدون مجوز دفن شده‌اند، افرادی هستند که معاینه شده‌اند و عکس از آنها گرفته شده و چون کاغذ مجوز به آنها داده نشده به نظر می‌آید بدون مجوز دفن شده‌اند». وی افزود: «شما باید بافت فرهنگی منطقه را در نظر بگیرید. بافت منطقه در شرایط عادی هم نمی‌پذیرد جسد را نگه دارد. این دو مورد باعث می‌شود که تعدادی بدون مجوز دفن شوند. حالا کمیته‌ای تشکیل شده متشکل از نماینده استاندار که می‌شود فرماندار و بخشدار، نماینده ثبت احوال، نماینده دادگستری و نماینده پزشکی قانونی. افرادی را که فکر می‌کنند احتمال دارد دفن شده‌اند و جایی ثبت نشده‌اند، نام‌شان ثبت می‌شود. ثبت احوال اطلاعاتش را می‌دهد، دادستان تأیید می‌کند و سپس به پزشکی قانونی ارجاع می‌شود که تأیید کند. آمار تا این لحظه قضی شمگیر نیست». این متخصص پزشکی قانونی افزود: «متأسفانه فضای تشکیک شده متشکل از نماینده استاندار که می‌شود کسی ادعا کرده بود در ساعات اولیه زلزله همسرش بیش از ۵۰۰ مجوز دفن صادر کرده، این در حالی است که از نظر علمی چهار پزشک هم‌زمان در دو ساعت نمی‌توانند بیش از ۵۰ مجوز دفن صادر کنند».

حالا که قضا آرام‌تر شده، صحبت‌ها هم محتاط‌تر می‌شود. درحالی‌که روزهای اول پزشکی قانونی استان کرمانشاه آمار ۱۵۰ دفن بدون مجوز ارائه می‌داد، حالا ادعا می‌شود که دفن بدون مجوزی وجود نداشته و اطلاعات اجساد ثبت و به خانواده اعلام شده که بعداً مجوز دفن بگیرید. در هر صورت انگار همه به دنبال یک پایان خوش برای تلخی این روزها هستند. آمار ۱۵۰تایی دفن بدون مجوز به چند تا تقلیل پیدا می‌کند و آمار میزان تلفات را باید همین‌گونه که هست، بپذیریم. پیش از این نیز کسی گفته بود در ایران آمار واقعی وجود ندارد، شاید باید این جمله طلایی را آویزه گوشمان کنیم.

●

توافق نهایی شهرداری و بنیاد مستضعفان

شهردار تهران: پلاسکوی جدید را می‌سازیم

طبقه و ۵۴ساله معروف تهران ۱۰ ماه پیش در یک روز پنجشنبه سوخت و در مقابل چشمان حیرت‌زده مردم فرو ریخت.

چندی پیش نیز جمعی از معماران و هنرمندان و چهره‌های شناخته‌شده کشور با ارسال نامه‌ای به رئیس‌جمهور درباره تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای پروژه ملی پلاسکو نکاتی را پیرامون تلاش‌ها برای فراموش‌نکردن آن واقعه تلخ طرح کردند. در بخشی از نامه آنها آمده بود: «بسیاری از کشورهایی که تجربیات مشابهی داشته‌اند، پس از بررسی و ریشه‌یابی این حوادث، با انجام اقداماتی نمادین، چنین رخدادهایی را در حافظه تاریخی ملت‌های خود زنده نگه داشته‌اند و به یاد انسان‌هایی که در این حوادث درگذشته‌اند و به احترام آنهایی که با شجاعت و پایداری، برای نجات جان شهروندان، حیات خود را به مخاطره انداخته‌اند، ایده و طرحی جایگزین را در محل حادثه، بنا نهاده‌اند. اما اکنون، متأسفانه، اقداماتی که درباره پلاسکو، در حال شکل‌گیری است، شیوه دیگری برای جایگزینی شهر گرفته تا جلوی ساختمان بنیاد مستضعفان و همچنین نمایشگاه طبیوعات، خواستار رسیدگی به وضعیت خود و تعیین تکلیف حقوق تضییع‌شده خود در سوختن و ریختن پلاسکو بودند. حال باید دید با آغاز به کار ساخت این بنای جدید ترتیب کار به چه سمت‌وسویی خواهد رفت. ساختمان ۱۷

دردسر بیمارستان‌سازی در شهرهای بزرگ

ایستاً: قائم‌مقام وزیر بهداشت با بیان اینکه ۶۰ درصد از بیمارستان‌ها در کشور فرسوده‌اند، از دردسرهای بیمارستان‌سازی در کشور گلایه کرد. دکتر ایرج حریرچی، با اشاره به موضوع ساخت بیمارستان در کشور و جایگزین‌کردنشان با بیمارستان‌های فرسوده، گفت: واقعیت این است که در تقسیم‌بندی جاری حوزه سلامت، ساخت بیمارستان و تأمین تخت‌های بیمارستانی بر عهده وزارت بهداشت و وزارت مسکن گذاشته شده است. گرچه در برخی کشورهای دنیا تمام یا قسمتی از کار بیمارستان‌سازی و تأمین تخت بیمارستانی بر عهده شهرداری‌هاست. وی افزود: البته با توجه به تقسیم‌بندی فعلی، انتظار عمده‌ای که از شهرداری‌ها داریم این است که در زمینه تأمین زمین، ارائه مجوزهای لازم و پرداخت عوارض مربوطه به وزارت بهداشت کمک کنند تا بتوانیم خدمت‌رسانی مورد نیاز مردم را انجام دهیم. حریرچی گفت: درحال حاضر یکی از موانع بزرگ برای بیمارستان‌سازی یا ساخت مراکز بهداشتی و

یادداشت

از شکستگی زلزله تا ترک در دیوار اعتماد

فازنه توکلی*

● زمین لرزید. خبر کوتاه بود؛ اما فاجعه بزرگ، آوار و تخریب، آه و درد هم‌وطنان کُرد یک بار دیگر همه توجهات را به خود معطوف کرد؛ اما این بار به گونه‌ای بسیار فراگیر در شبکه اجتماعی همه اخبار منطقه لحظه‌به‌لحظه گزارش می‌شد و همه شهروندان در جریان میزان و عمق خسارت‌ها قرار می‌گرفتند. از طفل شیرخواری که از جسدش در زیر آوار عکس برداشته بود تا مسکن می‌مهری که با گذشت عمر کوتاهی که از ساختن می‌گذشت، همه‌وهمه در شبکه‌های اجتماعی مورد مذاقه و نظر قرار می‌گرفت. بعد از اعلام اقلام نیازها در شبکه‌ها که به طور خودجوش طرح می‌شد، سیل کمک‌های مردم به سوی سرپل‌ذهاب باریدن گرفت، آن‌چنان‌که منطقه در ترافیکی متراکم از ماشین‌های هم‌وطنان در رساندن اقلام موردنیاز کُردها در ناحیه صفر مرزی قرار گرفت. در تمام روزهای اولیه ارسال کمک‌ها این سؤال مطرح می‌شد که چرا مستقیم مردم می‌خواهند خود اقلام را در دست زلزله‌زگان برسانند؟ آیا نمی‌توانستند کمک‌های نقدی خود را به حساب دولت و هلال‌احمر به طور فراگیر واریز کنند و این مسیر دور و دراز را نییمایند تا با دستان خود و آغوش پرمهرشان هم‌وطنان زلزله‌زده را یاری کنند؟ آیا نمی‌توانستند فقط کمک‌ها را به ساد‌های اعلام‌شده از طرف دولت و نهادهای رسمی دهند؟ به واقع چرا کاروان‌های خودجوش مردمی در شکل وسیع به راه افتاد؟ چرا مدیریت‌نکردن بحران را مردم در ساعات اولیه از طرف استانداری و مراکز مرتبط با نقطه صفر مرزی دریافتند؟

آیا حرکت‌های خودجوش مردم در کمک‌های مستقیم و انتقادهای فراگیر آنان در کمک‌رسانی نهادهای رسمی در آواربرداری و... دلیل بر بی‌اعتمادی به سرعت و نظم کمک‌رسانی‌های دولت و ستاد به‌اصطلاح بحران نبود؟

برخی از اندیشمندان علوم اجتماعی در مفهوم «اعتماد» (trust) چنین می‌گویند که آن باوری قوی به اعتبار، صداقت و توان یک فرد یا گروه است. به عبارت دیگر اعتماد عبارت است از اطمینان به دیگران در عین قطعیت‌نداشتن، در اهمیت موضوع اعتماد همین بس که در سال ۲۰۱۲ در زاین همایشی با موضوع «اعتماد» برگزار شد و این به معنی آن است که یکی از پیشرفته‌ترین کشورهای صنعتی هنوز برای ادامه توسعه خود نیاز به اعتماد دارد. اهمیت «گفتمان اعتماد» در شرایط کنونی کشور در رابطه بین مردم با دولت می‌تواند عامل اساسی مشارکت همگانی و دلسوزانه را به گفته پوتام به‌عنوان سرمایه اجتماعی به همراه بیاورد. اعتماد مفهومی دوبعدی است که شامل اطمینان به مقاصد و انگیزه‌های ظریف مقابل و یک‌رنگی و صمیمیت در اعمال و رفتار ظفر مقابل می‌شود. بسیاری از فیلسوفان اجتماعی نظیر «هابز» و «توکویل» معتقدند که اعتماد، تنش‌ها را کاهش داده و انسجام را افزایش می‌دهد. به اعتقاد «بک»: «اعتماد فضایی است که زندگی انسانی در آن جریان می‌یابد... وقتی اعتماد صدمه می‌بیند، جامعه به‌عنوان یک کل آسیب می‌پذیرد و وقتی از میان می‌رود، اجتماع تزلزل پیدا می‌کند و فرومی‌ریزد» (کافی، ۱۳۸۰: ۹). جامعه‌شناسان مسئله اعتماد را درباره نظم اجتماعی و از منظر کلان بررسی کرده‌اند و تصریح می‌کنند اعتماد مهم‌ترین مسئله برای همبستگی اجتماعی است؛ یعنی بدون انسجام و نوعی اعتماد، پایداری نظم اجتماعی غیرممکن است. اعتماد این توانایی را به ما می‌دهد که نشان دهیم چگونه اعتماد در سطح فردی می‌تواند در سطح کلان که انتزاعی‌تر است، رابطه برقرار کند؛ مثلاً شفاف‌سازی در کاستی‌های اجتماعی و اقتصادی و نقد سیاست‌های داخلی می‌تواند در گفتمان اعتماد می‌تواند خبر عمومی باشد

در حل مشکلات و معضلات کشور، «مشوق مبادله اطلاعات مناسب و درباره زلزله به‌عنوان امری قریب‌الوقوع» سرمایه اجتماعی عظیمی باشد و تعیین کند که آحاد مردم می‌توانند در همه عرصه‌ها از بلایای طبیعی و غیرطبیعی و سرنوشت‌شان تأثیر بگذارند. دولت یازدهم، دولت امید باید با تکیه بر چنان سرمایه اجتماعی ۹۲ تا کمک‌های میلیاردری مردمی به هم‌وطنان آسیب‌دیده به واسطه شبکه اجتماعی با بازنگری در همه عرصه‌ها یک بار دیگر در حضور بلاواسطه و مستقیم مردم در صحنه‌های اجتماعی با دقت نظر بیشتر به ساماندهی پرداخته و با شفاف‌سازی و پیروی از قوانین و استفاده از نیروهای برنا و متخصص در تمام عرصه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ترمیم کند.

✽**عضو پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، عضو انجمن ایرانی تاریخ**